

Hvordan fortelle turister om klima uten at det blir «grønnvasking»?

Nettbasert innledning under reiselivskonferansen «Friske Fraspark»
27. - 29. november 2018 i Longyearbyen
Arrangert av Visit Svalbard

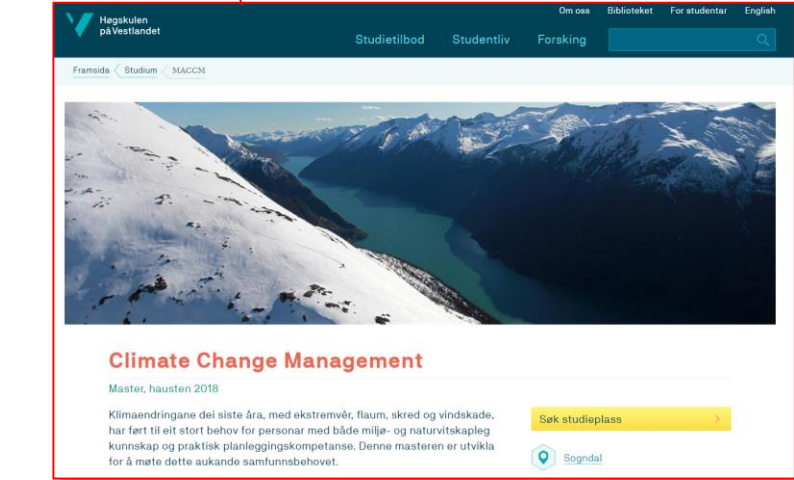

Carlo Aall

Professor i bærekraftig utvikling (HVL)
Seniorforsker ved Vestlandsforskning

This aerial view shows the Sognal sports complex. Key features include:

- Stadium:** A large central stadium with a green field, surrounded by seating areas labeled 'STADIONET', 'PÅKKEPlassen', 'LØNNEBYGET', 'LUNNAMYRI', 'FYSIOLOGISKE', and 'SYNEN'.
- Buildings:** Various blue and green buildings are labeled, including 'FOSBYGET', 'HENSE VIKEN-PLASSEN', 'INNOVASJON BYGET', 'BRAGERBYGET', 'GURISTOVA', 'GURIDALSGET', 'KJEL', 'RANDEVIK LÅSEN', 'SOGNHALLEN', 'SOGNHAL VGS.', 'LUNNAMYRI VEST', 'SOGNHAL IDRETTSHALL', 'LUNNAMYRI ØST', 'LUNNAMYRI', and 'SOGNHAL 2'.
- Facilities:** A red running track is visible in the top right, labeled 'KVÅLE STADION'. Other facilities include 'KVÅLE SKULE' and 'KVÅLE SKULE'.
- Infrastructure:** Roads like 'ELVATUNET', 'MULLEVEDEN', 'RINSEVÅG 8 - FØRDE', and 'THULSTADALEN' are shown. Parking areas are marked with 'P' and bicycle symbols with 'b'.
- Other Labels:** 'CAMPUS SOGNAL VEST', 'CAMPUS SOGNAL ØST', 'CAMPUS SOGNAL NORD', and 'CAMPUS SOGNAL SØR' are also present.

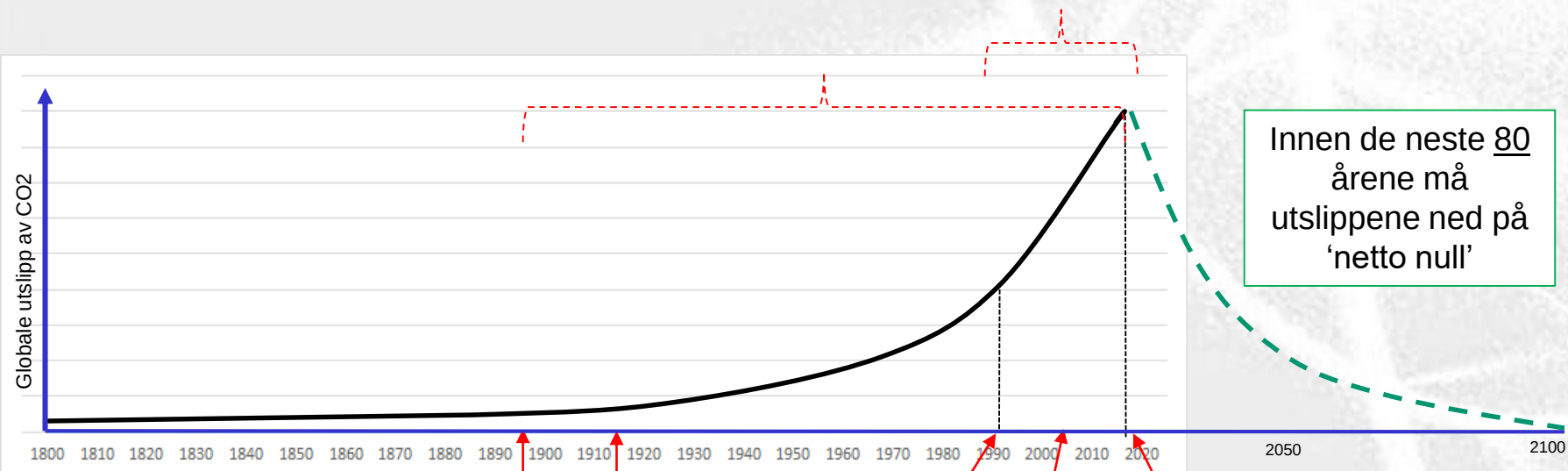
Hva jeg skal – og ikke skal – snakke om

- Jeg skal (nesten) ikke snakke om hvordan kommunisere
- Jeg skal (mest) snakke om hva kommunisere
- Men først (og derfor) litt om klimautfordringen

Klimahistorien på 1 minutt

Da Parisavtalen ble vedtatt var det gått 120 år siden problemet ble oppdaget

Siden klimaforhandlingene startet i 1990 har utslippene økt med 60%

Innen de neste 80 årene må utslippene ned på 'netto null'

Den svenske vitenskapsmannen Svante Arrhenius beskriver 'klimaproblemet'

1896

1912

En liten regional avis i Australia omtaler "man-made climate change"

1990

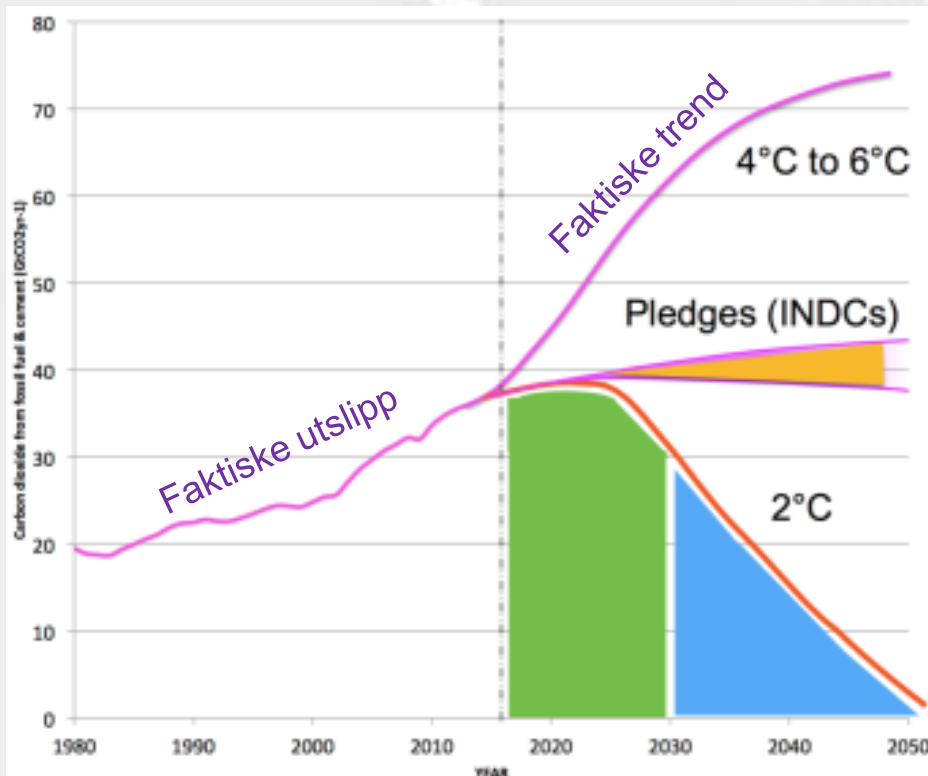
2006

2016

Begrense global oppvarming til maks 2 grader over før-industrielt nivå, helst 1,5 grader

Hvordan går det ..og hvordan må det gå videre?

Business As Usual or the
'Inaction Scenario'

Hva landene har
lovet å gjøre

Phase 1 - Deep cuts in
consumption, particularly
by high emitters to 2030

Phase 2 - Major
Programme to build-out
zero carbon energy
production and
infrastructure by 2050

Phase 3 - They'll be need
for longer-term artificial
carbon sequestration to go
from 400+ to 350 ppm

Fra "teknologi
først" til
"forbruk først"

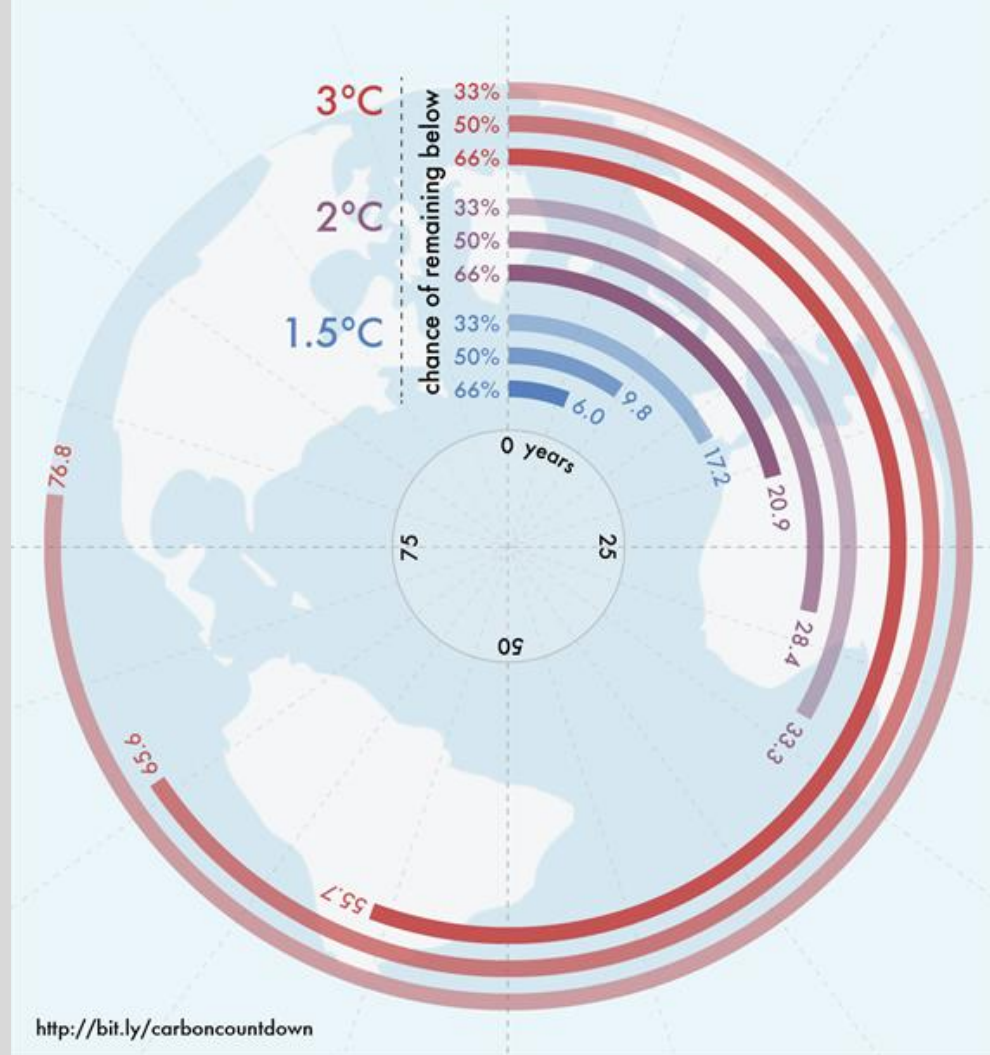
Figure adapted from: Kevin Anderson and Alice Bows-Larkin, "Going beyond dangerous climate change: does Paris lock out 2°C?", Tyndall Centre, February 2016, <https://www.gov.im/media/1350732/isle-of-man-tyrwald-30-mins-anderson-larkin.pdf>

Global Warming & Solutions Workshop/Richard W. Erskine/3-Nov-17

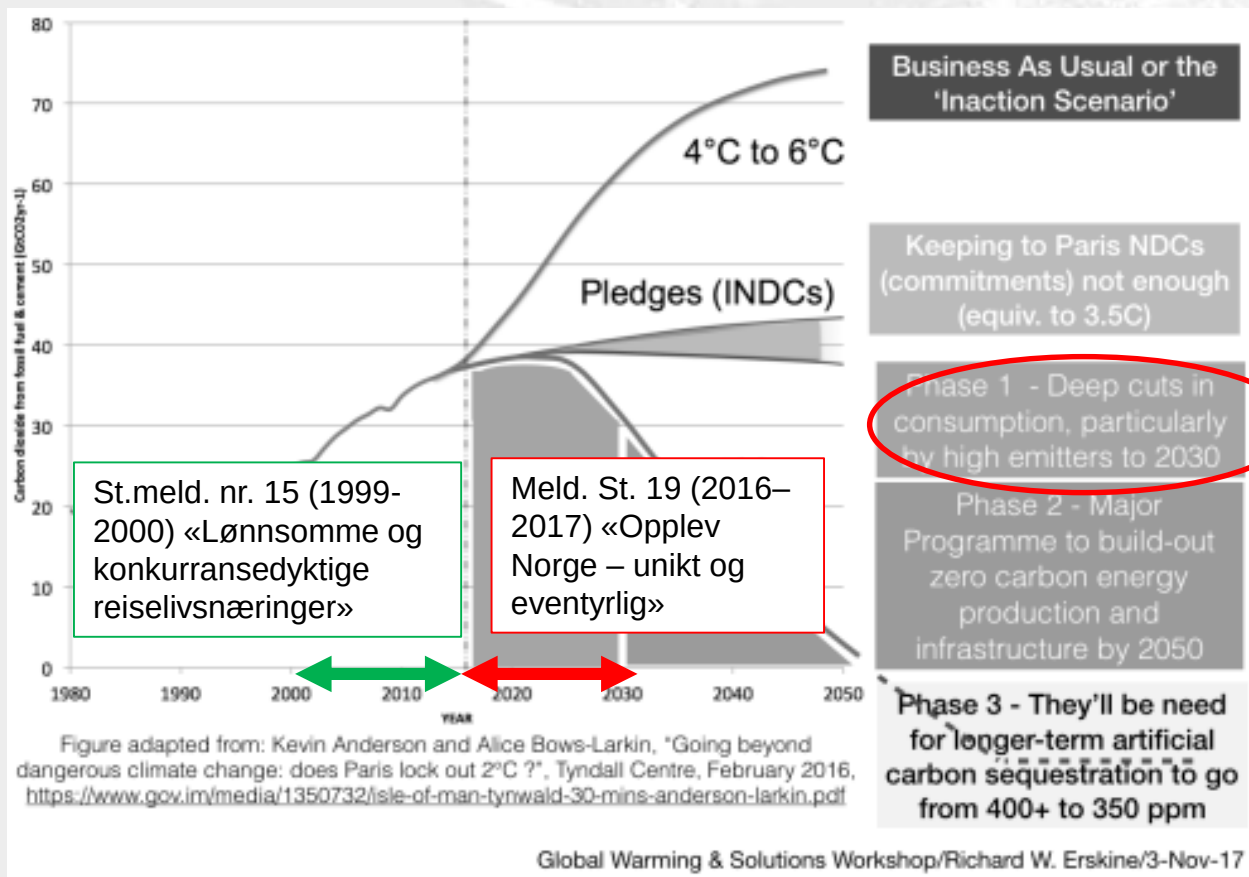
Det
begynner å
haste –
alvorlig!

Carbon Countdown

How many years of current emissions would use up the IPCC's carbon budgets for different levels of warming?

Klima tidsskalaen og norsk reiselivspolitik

Avinor advarer om konflikt mellom flyvekst og klimamål:

Luftet klimaet

f Facebook Tweet Skriv ut

FAKTA

Flytrafikk:

- Avinor er statens fagorgan innen sivil luftfart. Avinor eier og driver de fleste flyplassene i Norge.
- To av tre nordmenn har tilgang til en flyplass innenfor en times reise.
- Hver innbygger i Norge gjennomfører i gjennomsnitt i overkant av én tur-retur-reise innenlands og én utenlands i året.
- Prognoser viser en vekst fra 20,5 millioner avreiser i 2016 til 44 millioner i 2040.

Kilde: Avinor

DILEMMA: I et brev til regjeringen sier Avinor at tilrettelegging for trafikkvekst i luftfarten kan være i strid med klimamålene. – Fullstendig klimagalskap, sier Naturvernforbundet om den planlagte flyveksten.

KLIMA

Avinor eier og driver de fleste flyplassene i Norge. Prognosene viser en stor trafikkvekst i luftfarten de kommende årene, og Avinor må planlegge for denne. Akkurat nå jobber Avinor blant annet med å utrede en tredje rullebane på Oslo lufthavn på Gardermoen.

– Basert på prognosene fra blant annet

Transportøkonomisk institutt, vil det bli et behov for en ny rullebane ved Oslo Lufthavn rundt 2030, sier Avinors kommunikasjonssjef Kristian Løksa.

Planleggingen av den nye rullebanen er en del av samfunnsoppdraget til Avinor.

– Avinors ansvar er å sørge for en god og sikker infrastruktur med tilstrekkelig kapasitet, sier Løksa.

MÅLDILEMMA

I et brev signert Avinors styre, sendt til selskapets eier Samferdselsdepartementet, uttrykker Avinor bekymring for at målsettingene om trafikkvekst kommer i veien for landets klimamål:

«Samfunnsoppdraget legger opp til vekst i flytrafikken som kan være i strid med nasjonale klimamål og internasjonale forpliktelser på klimaområdet», skriver styret.

Brevet kommer som et innspill til regjeringens arbeid med en ny eierskapsmelding. Meldingen vil gi en fullstendig oversikt over statens eierskapspolitikk og skal behandles av Stortinget. Dilemmaet mellom trafikkvekst og klima bør behandles i meldingen, skriver Avinor:

«Dette er temaer og interessekonflikter som man bør vurdere å omtale i ny eierskapsmelding i lys av et økt fokus på selskapenes samfunnsansvar og særlig betydningen av at Norge oppfyller sine klima- og miljøforpliktelser.»

<https://www.klassekampen.no/article/20180705/ARTICLE/180709986>

Avinor innså i sommer at teknologiske tiltak (“el- og biodrivstoff flyet”) ikke er nok om vi skal klare klimamålet innen tidsfristen, og at vi derfor må velge mellom “vekst eller klima”

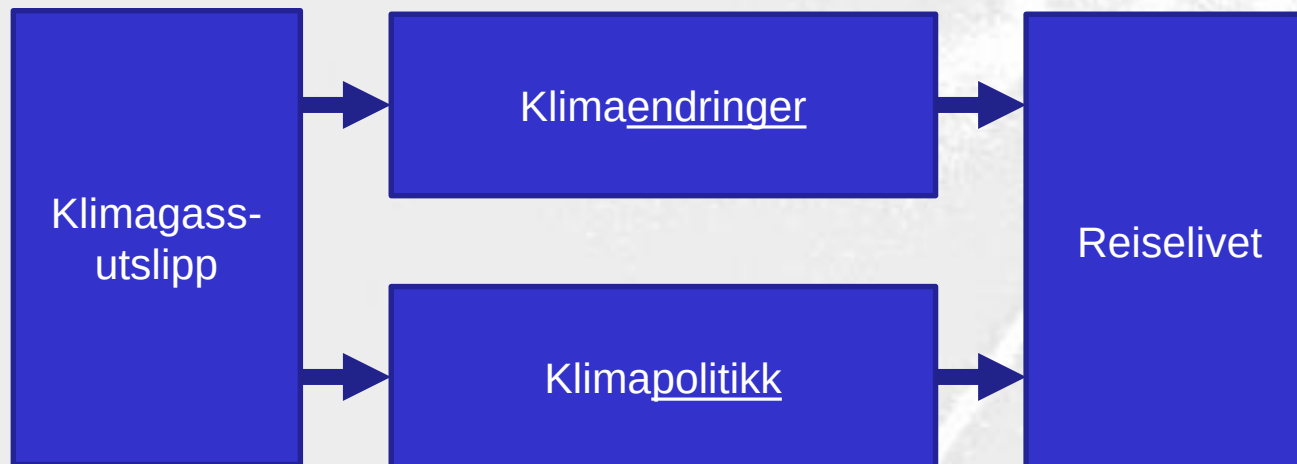
Brev fra styret i Avinor med innspill til regjeringens neste eierskapsmelding:

- «Samfunnsoppdraget legger opp til vekst i flytrafikken som kan være i strid med nasjonale klimamål og internasjonale forpliktelser på klimaområdet»

Hva kan (bør) klimakommunikasjon inneholde?

- Om at reiselivet er et offer for klimautviklingen
- Om at reiselivet er en del av klimaproblemet
- Om at reiselivet kan bli en del av klimaløsningen

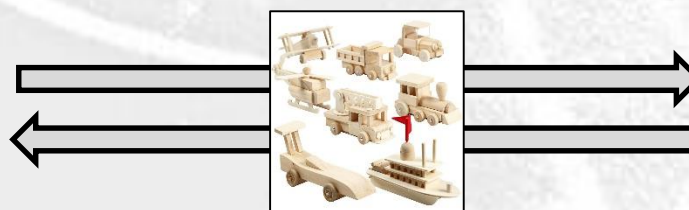
Den doble klimasårbarheten for reiselivet

Tre kilder til sårbarhet for klimaendringer

HJEM

REISE TIL/FRA/MELLOM

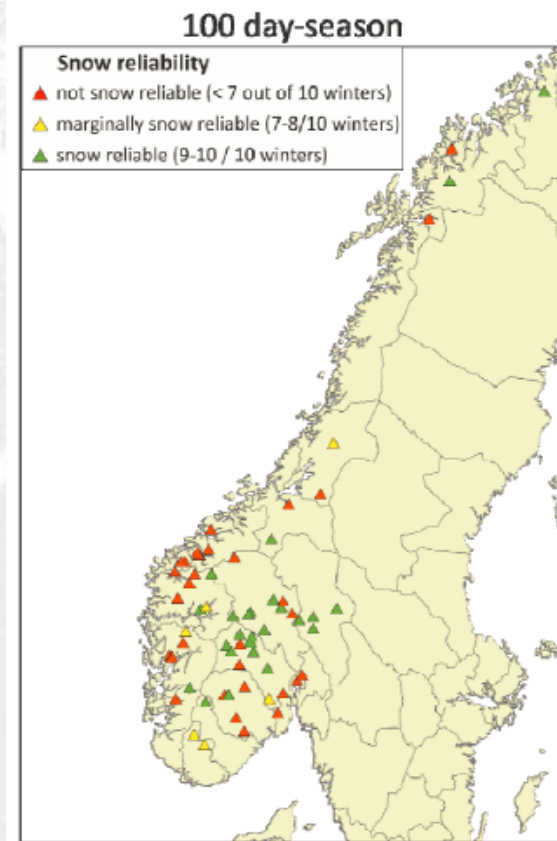
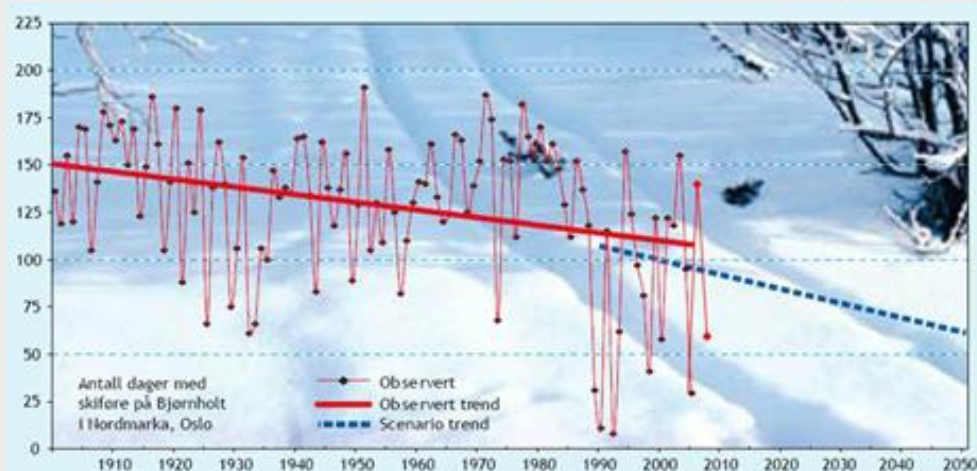

FERIEMÅL I NORGE

NEGATIVE FAKTORER	Dårligere vær i ferien (eks for varmt om sommeren i Sør-Europa, tap av snø i Alpene)	Økt frekvens og styrke på ekstremværhendelser (dårligere regularitet på fly og kollektivtransport, oftere veistenging)	Dårligere og mer krevende snøforhold, gjengroing av åpent landskap, mer slitasje på stier/veier i utmark, økte vedlikeholdskostnader for kultur- og fornminner (særlig trekonstruksjoner), endret sammensetning/bestand for jakt/fiske/observerbare arter
POSITIVE FAKTORER	Varmere vær om sommeren i Norge, dårligere snøforhold i utlandet	Mindre krevende normalvær (eks polhavene fri for is om sommeren, sjeldnere snøføre på veiene)	Varmere somre, lengre barmarkssesong
SAMLET VIRKNING	Økning i inngående og norske turister til Norge?	Stor regional og årstidsvariasjon (negativt for noen – positivt for andre)	Stor regional og årstidsvariasjon (kritisk negativt for noen – noe positivt for andre)

Eks: Krevende for vinterturismen også i Norge

Antall dager med 'gode skiforhold' i "Nordmarka"

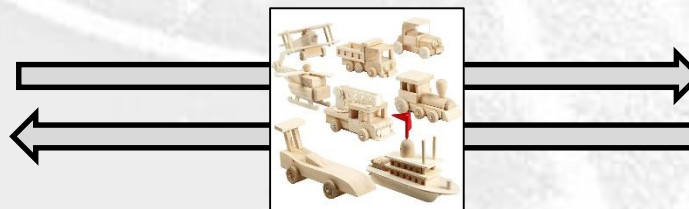

Gildestad, I.M. mfl (2017): Konsekvensar av klimaendringar for norske skianlegg. VF-rapport 10/2017

Tre kilder til sårbarhet for klimapolitikk

HJEM

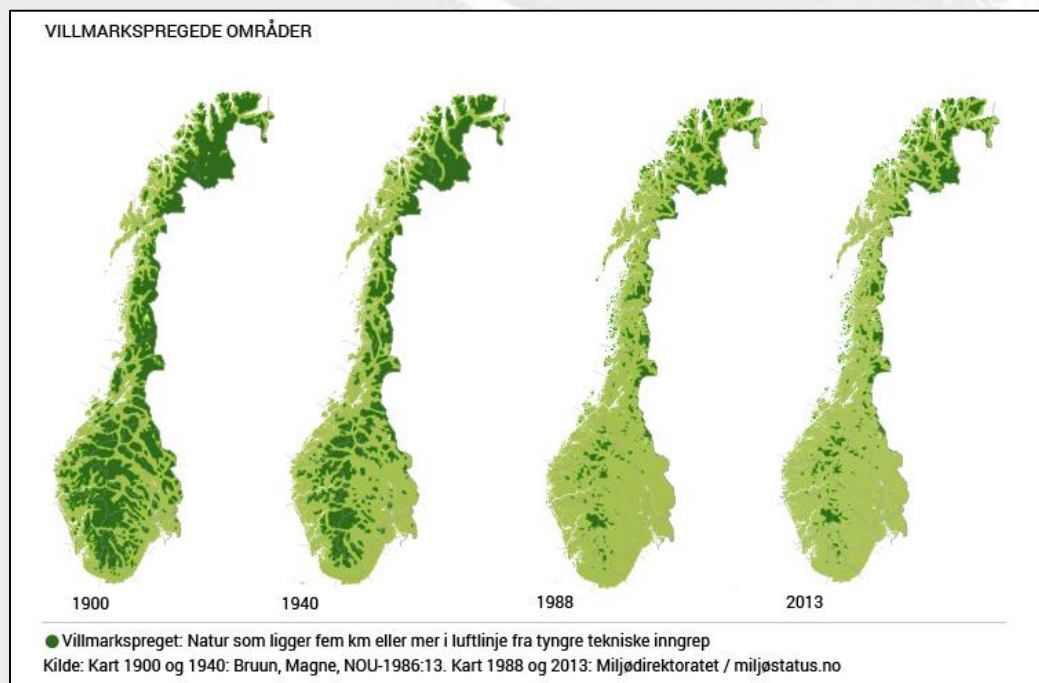
REISE TIL/FRA/MELLOM

FERIEMÅL I NORGE

NEGATIVE FAKTORER	Redusert levestandard i viktige utenlandske markeder pga store kostnader til klimatiltak og/eller store negative konsekvenser av klimaendringer	Økte energi- og drivstoffpriser, slår særlig negativt ut for fly- og cruisebasert utenlandsturisme	Utbygging av ny fornybar energi og kraftledninger reduserer omfang av og kvalitet på «urørt natur»
POSITIVE FAKTORER	Redusert levestandard i Norge pga store kostnader til klimatiltak og/eller store negative konsekvenser av klimaendringer	Økte energi- og drivstoffpriser, slår særlig negativt ut for nordmenns flyreiser til utlandet	Rask elektrifisering av transport i Norge kan gi grunnlag for «grønt konkurransefortrinn»
SAMLET VIRKNING	Negativ for turisme avhengig av utenlandsk turisme, ellers netto null?	Svært negativ for turisme som har basert seg på fly- og cruiseturisme; ellers netto null?	Usikker

Eks: Tap av landskapskvaliteter fra klimatiltak

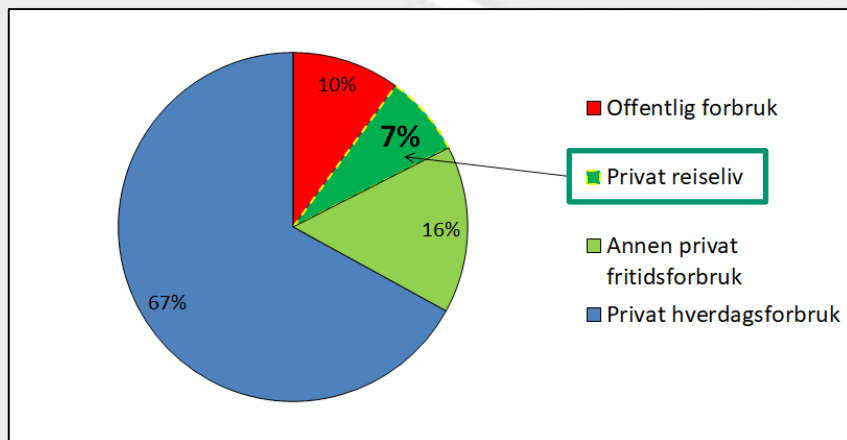
Veibygging og anlegg for fornybar energi viktigste årsaker til tap av villmark de siste tiårene

Småkraftverkene er langt mer skadelige for miljøet enn større utbygginger, viser kartlegging fra Multiconsult.

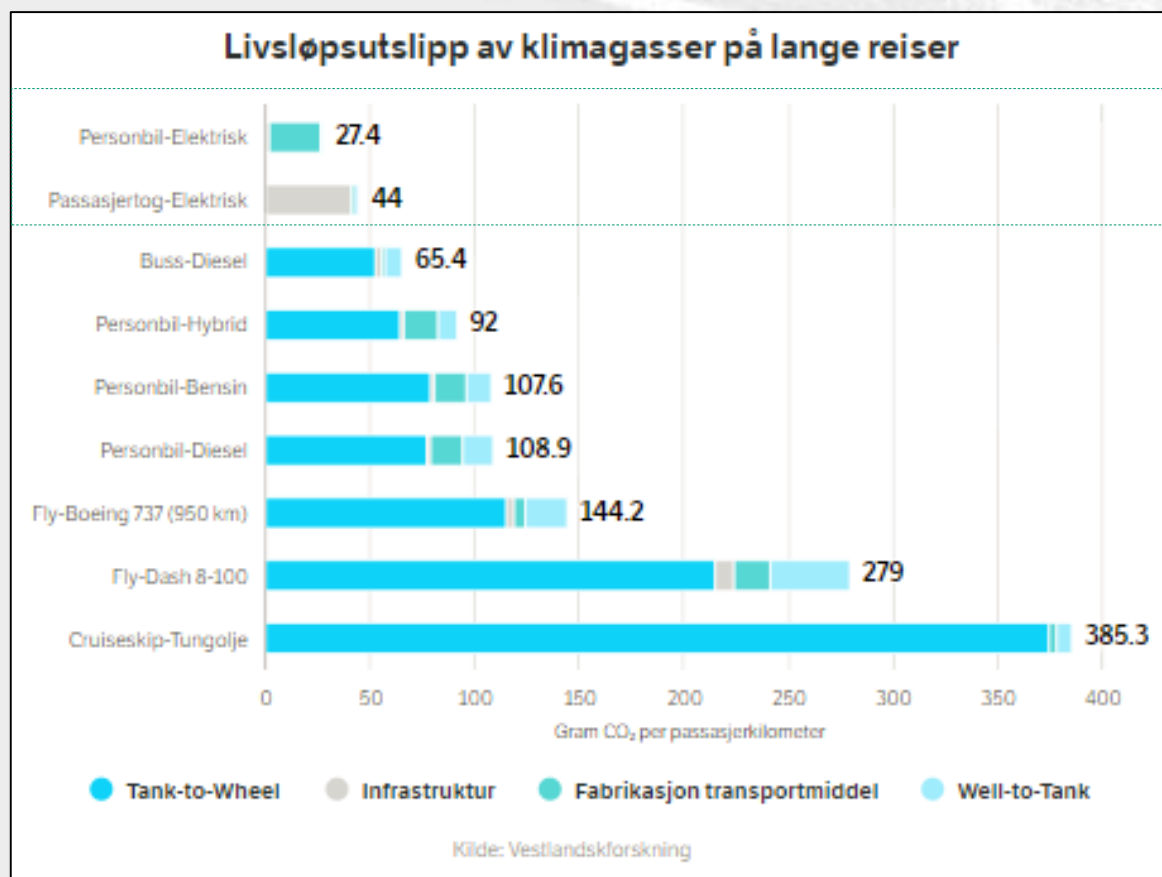
Reiselivet er en del av klimaproblemet

**Direkte og indirekte
energibruk av norsk forbruk
(2005)**

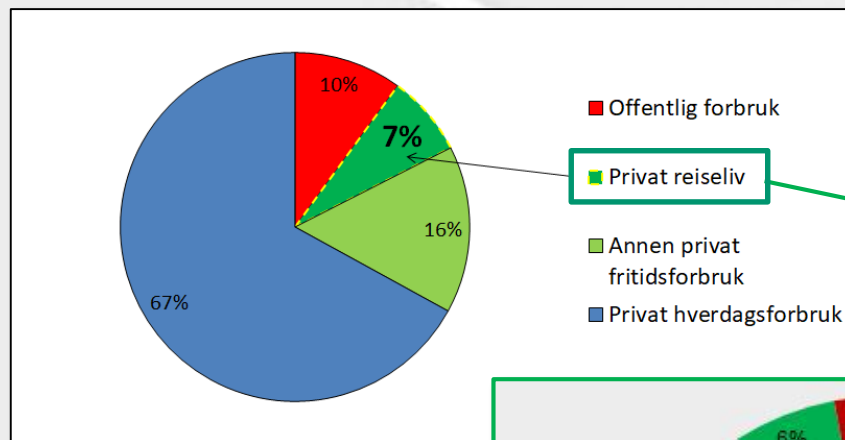
Kilde: Hille, J., Aall, C., Klepp, I.G.
(2007): *Miljøbelastninger fra norsk
fritidsforbruk – en kartlegging*. VF-
rapport 1/07. Sogndal

Cruise verst (per turist)

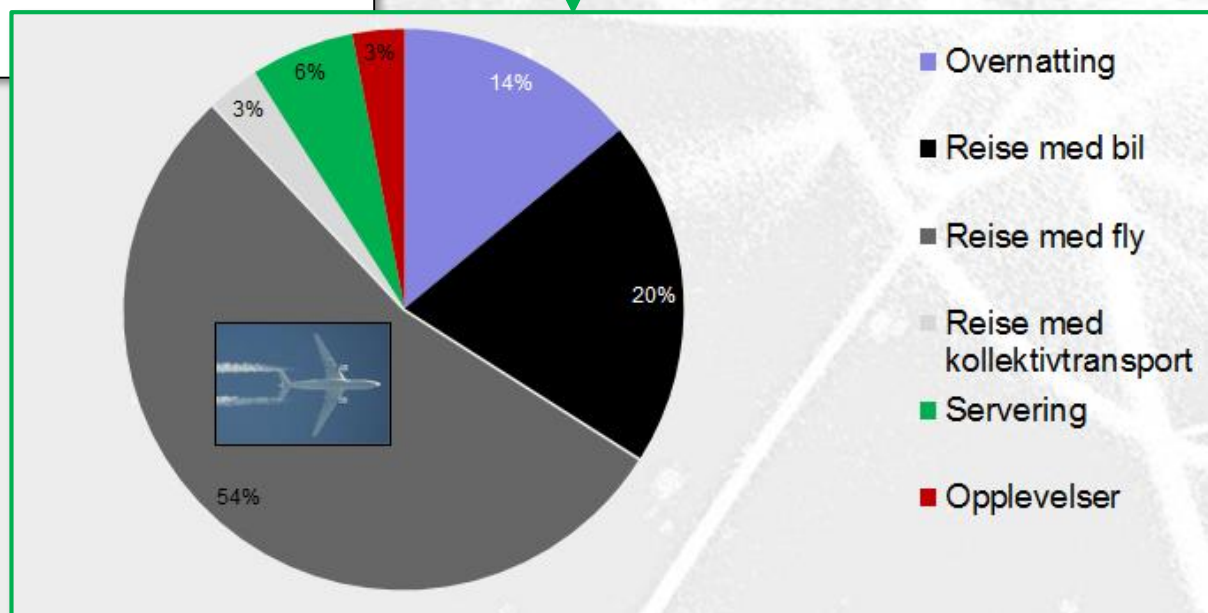

OBS: Forutsatt norsk el til framdrift ("tank-to-wheel") = tilnærmelsesvis 0 i utslipp av klimagasser

..men fly er verst i sum!

Direkte og indirekte energibruk av norsk forbruk (2005)

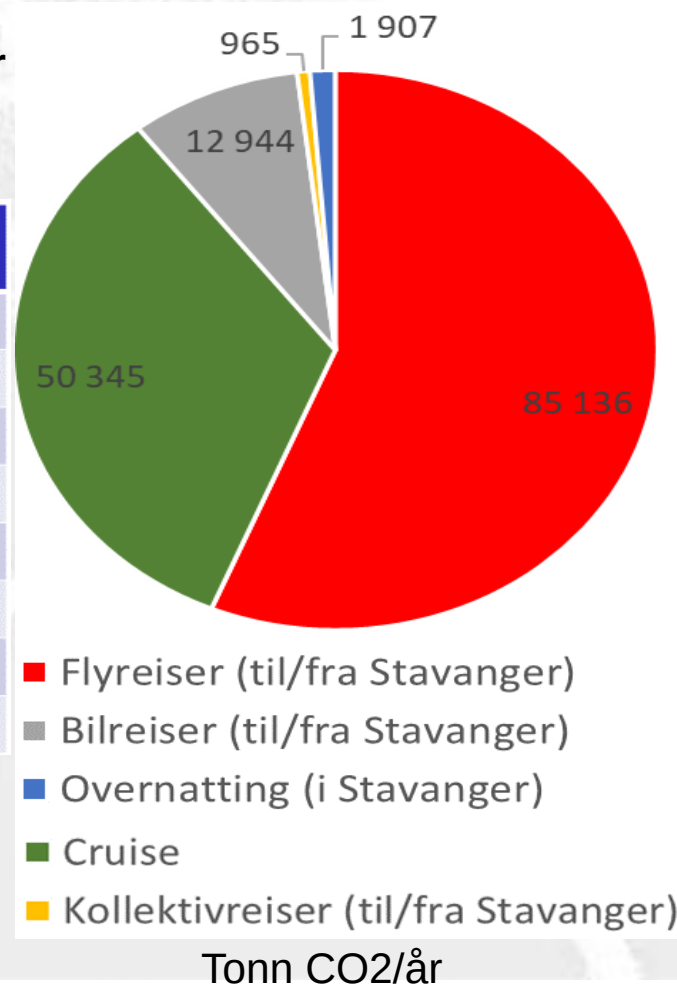
Kilde: Hille, J., Aall, C., Klepp, I.G. (2007): *Miljøbelastninger fra norsk fritidsforbruk – en kartlegging*. VF-rapport 1/07. Sogndal

..selv i store havne- (og fly-)destinasjoner er fly «verst»

En kartlegging av klimagassutslipp fra turistreiser til/fra en destinasjon (Stavanger) sammenlignet med lokale turistutslipp

Transportmåte	Antall ankomster per år (2016)	Gjennomsnittlig reiseavstand én vei (km)
Bil	318 279	307
Buss	29 497	290
Tog	31 400	320
Fly	67 292	2 886
Ferje (passasjer og bil)	8 088	284
Uspesifisert	2 855	255
Cruise	297 900	(Uspesifisert)
Total	755 310	

Kilde: Peeters, P., Walnum, H.J., Aall, C. (2017): Utredning av miljøimplikasjoner av cruise- og flytrafikk, og muligheter for en satsing på turisme i tråd med klimamål for Stavanger kommune. VF-notat 3-2017.

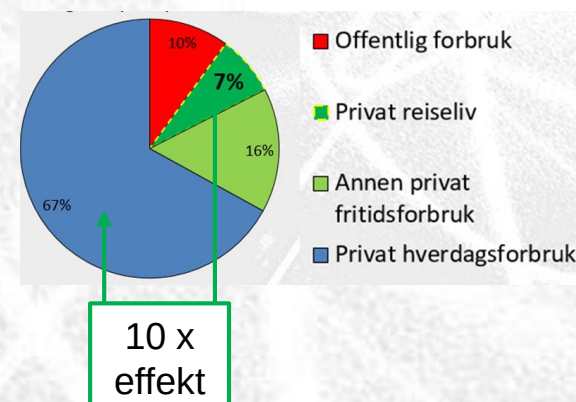

Reiselivet som del av klimaløsningen: Feie for egen dør ved å satse på de tre store B-ene

- **«BIFF»: Klimavennlig servering**
 - Server økologisk og lokal, følg årstidene, minst mulig kjøtt, planlegg for minst mulig kasting av mat
- **«BIL»: Klimavennlig transport**
 - Gjør deg tilgjengelig via kollektivtransport (evt gi rabatt til turister som kommer kollektivt)
 - Bare tilby el-transport innen destinasjonen (på sikt må vi dit uansett)
 - Prioriter markedsføring mot kortreiste markeder (markedsførings-klimakalkulator under utvikling for Innovasjon Norge)
- **«BOLIG»: Klimavennlig overnatting**
 - Minst mulige rom, størst mulig energieffektivisering, bare fornybar energi, maksimal bruk av trekonstruksjoner

Reiselivet som del av klimaløsningen: Om å lære opp kundene til mer klimavennlig handling

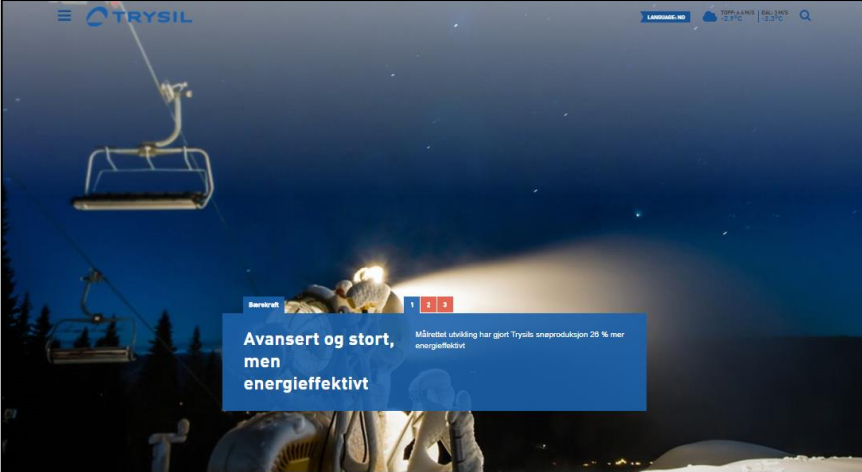
- **Hva om vi er særlig åpne for å ta til oss nye verdier og praksiser når vi har 'fri' (i motsetning til at vi da ønsker å 'ta fri' også fra alt 'miljøpratet')?**
 - Nordmenn lærte å spise nye matsorter (eks yoghurt og Fetaost) på ferie, kom hjem og 'tvang' norske produsenter til å produsere de nye 'unorske' produktene
- **10 x effekt**
 - Tar kundene med seg klimavennlige holdninger og en klimavennlig praksis fra ferien til hverdagslivet vil dette kunne 10-doble effekten av reiselivets lokale klimatiltak
- **Da må følgende skje**
 - Reiselivet må gå i front med en klimavennlig praksis
 - Reiselivet må ha en klimapedagogikk for å 'overtale' gjestene til å ta med hjem en mer klimavennlig praksis
 - Myndighetene må stimulere til at en slik klimavennlig praksisoverføring kan skje

Hvordan kommuniserer man så dette?

- **Noen pedagogiske kjøreregler**
 - På seg selv kjenner man andre!
 - Ærlighet varer lengst!
 - «Hel ved»
- **Skremme eller motivere?**
 - Selv prøver jeg å etterstrebe en «sjarmerende dystropi» 😊

Til slutt: Troverdig klimakommunikasjon?

Avansert og stort, men energieffektivt

Målstøttet utvikling har gjort Trysils annerkjennelse 26 % mer energieffektivt

BÆREKRAFTIG REISEMÅL
LOKALT ENGASJEMENT
I ET LANGT PERSPEKTIV

Helårige opplevelser gir økt bærekraft

Trysil er Norges største vinter sportssted, med en målsetting om å bli et helårig reisemål.

Et bredt sykkel- og vandrerutene er utviklet, og inkluderer «Topp 10 Trysil» - som er et familievennlig turprogram. Trysilittet på sykkel er godt etablert, nå står økt støyking og idrettsutrustning for tur.

Trysil tar ansvar for fremtiden

Som et av de aller første i Norge og Europa er Trysil stidelt merket for Bærekraftig reisemål.

A satse på bærekraft er å satse på fremtiden. Trysil har siden 2009 jobbet målrettet med bærekraftig utvikling. Innsatsen har gitt resultater. Trysil er nå et av de første reisemål i Norge og Europa som er stidelt merket for Bærekraftig reisemål.

Bærekraftig reisemål som satsingsområde brer om seg over hele verden. Stadig flere etterspør og velger reisemål som viser ansvar og er offensive i arbeidet med bærekraftutfordringene.

Ny flyplass ved Trysil

Tirsdag tas det første spadetaket for en flyplass som skal betjene skidestinasjoner i Sverige og Norge - deriblant Sälenfjellene, Trysil, Idre og Engerdal.

Takk for oppmerksomheten!

Carlo Aall, caa@vestforsk.no, 991 27 222, www.vestforsk.no

